

SALON CLIMATIZADO

SALES PER AL RECORD

Ja no es fan cines com aquells

Lentament, però sense descans, han anat desapareixent quasi les dues terceres parts dels cinemes a València. Les terrasses d'estiu, els cinemes de barri, barats i variats, de reestrena, són poca cosa més que un record, substituïts per bancs, pàrquings, discoteques, bingos decadents, solars o llocs tancats per vacances eternes.

E. Sòria

Hi eren. Han estat substituïts per bancs, bingos, supermercats, discoteques, gimnassos, o pel buit, simplement, un buit que rep el nom de solar urbanitzable, o bé romanen tancats, amb els cartells dels Gable, Monroe, Loren agafant teranyines. Alguns, com el **Leones**, amb el rètol de «tancat per vacances» descolorit pel pas de quatre anys.

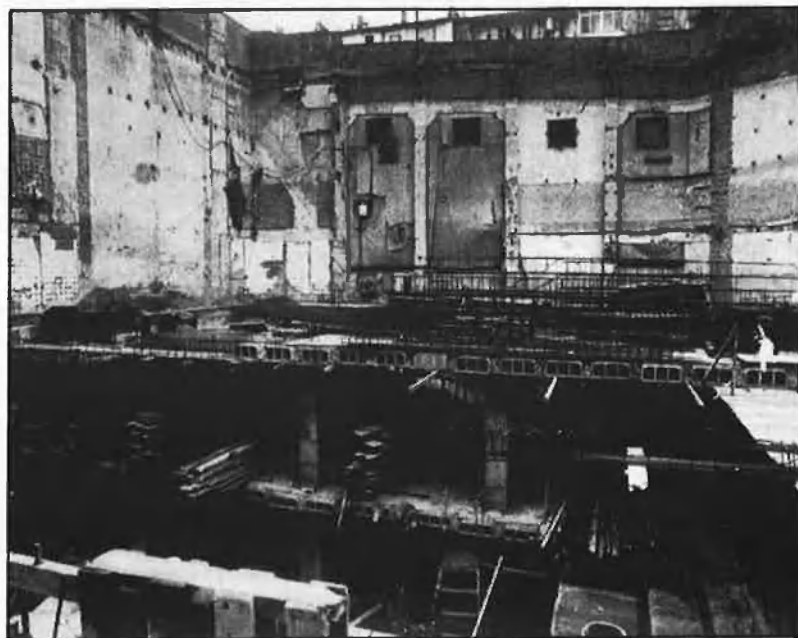
No fa tant de temps en cada barri de València, com a tot arreu, hi havia dos o tres cinemes dits de reestrena. Els seus noms omplien allà pels anys seixanta les cartelleres de la ciutat. Allí, per un preu mòdic, es podia rebre la més generosa dosi de cel·luloide en programes dobles o triples: aventura i passió, cavallers medievals o luxe de l'Orient, mentre la xicalla menjava pipes, cacaos, tramussos, bevia llimonades o «sarsa» i contrapuntuava a puntellons les incidències de les cintes.

D'aquesta manera digestiva i gens distanciada el nostre subconscient es va revestir de l'enlluernador estucat dels mites. Sense importar-nos gens que fossen de rebaixes.

Els més crescutets aprofitaven aquesta còmoda fosca de barriada per als difícils inicis de l'amor o per poder mantenir els allargassats festeigs de l'època. **Estellés** ha cantat alguna volta aquesta sexualitat cinèfila. La pal·lentera, però, no ha rebut encara cap estàtua.

Dels anys 30 als 60 el negoci del cinema va conèixer ací l'edat daurada, abans que l'excursionisme que faria possible el sis-cents nacional o la incipient televisió del carrer de l'Havana començassen a furta-li la clientela. Tothom anava al cine, de segur, més que a missa. Hi havia, és clar, especialitzacions. Sales familiars, amb assortit infantil, folklòriques, violentes i de vici. **El Paz**, que ha sobreviscut gràcies a una remodelació profunda, era el centre de la cinefilia gai i de la crítica

De dalt a baix i d'esquerra a dreta: Los Leones, Triunfo, Musical, Astoria, Palacio, i el que foren l'Àlex, l'Alameda i Junior.

verbal *in situ*. L'assumpte era més dur al **Giner**, al barri del Pilar, el cinema més *golfo* de València, digne de Pasolini. El **Giner** fou dels primers a tancar, convertit en sala de futbolins, «recreatiu», sense canviar massa de clientela. Unes altres foscors arplegaren la torxa: el **Lírico** (ex-Benlliure), que també caigué prompte, la immensitat destartalada del **Coliseum**, el **Rialto**, etc. Però les d'amor no eren les úniques pel·lícules que s'esdevenien a aquest costat de la pantalla. Va ser comentadíssim el cas del crim del cinema **Oriente**, situat al carrer de Sueca. Durant la projecció de *La muralla invisible* (sense referències tècniques ni argumentals, si no es tracta d'un film de Kazan amb el títol canviat) s'hi va trobar el cadàver esquarterat d'un home, assassinat, pel que sembla, per la seua dona, que el serrà, el ficà dins una maleta i es dedicà a escampar-lo per la sala.

Amb el títol d'*El misteri dels cinemes desapareguts*, **Antoni Llorens**, conegut crític local de cinema, realitzà fa uns anys un curiós documental que passava revista a les ruïnes d'un imperi d'imatges. Ara, el nombre de ruïnes és encara més gran. En vint anys, lentament al principi, amb una constant acceleració després, València ha perdut uns cinquanta cinemes, quasi el doble dels que actualment hi continuen projectant. Els barris són ara una mica més desdibuixats i inhòspits.

Segons **Antoni Llorens**, les causes d'aquest desastre són clares: la crisi que pateix el cinema davant la invencible competència de diversions i espectacles alternatius, particularment greu quan incideix sobre un sector envellit, d'empresaris antiquats, acostumats a la pesseteta fàcil d'un veïnat poc exigent, sense capacitat econòmica ni audàcia conceptual per aventurar-se en la més imprescindible remodelació. L'*spagueti-western*, el karate o l'erotisme de saldo foren per a la majoria la primera estació d'un via-crucis que duia fins al certificat de defunció. «Alguns, com el **Versalles**, quan tancaren, ja feia anys que no s'hi podia entrar. Butaques trencades, fileres balladores, brutícia acumulada, projecció fosca i tot el que vulgues».

Davant la mirada impassible d'una corporació per a la qual els barris no existien, la major part dels locals van ser presa fàcil de la furiosa especulació de sòls que aquesta ciutat pateix.

¿Què se n'ha fet? Costa de pensar que on ara hi ha una formalíssima sucursal bancària abans suspiraren generacions veient la fascinació simètrica de

Dalt, interior del Triunfo.
Baix, el Merp, ara.

IKONO

Greta Garbo, la virilitat renquejant de Gary Cooper o l'esplendor de Marilyn Monroe, però aquest és el cas de l'antic **Torrefiel**, del **Pompeya**, del **Lírico** o del llunyà i ja oblidat **Metropolis**. D'altres han esdevingut discoteca — sovint amb poc èxit — com el **Majestic** i, en part, el **Mavis**, que fou l'únic cinema de Benimaclet. El **Jerusalem**, fins despús-ahir mateix una de les sales més estimades pels cinèfils, durant un temps seu de la filмотeca, diuen que ho ha de ser també. El **Merp**, un dels de programació més acurada, lloc durant la transició de festes i mítings radicals de grat record, és ara un supermercat, com el **Castilla**. També va ser un supermercat l'**Alex**, a Cardinal Benlloch, que ara és un gimnàs amplíssim. L'**Aliatar**, a l'avinguda del Cid, el **Montesol**, a Montolivet, i una part de l'**Astòria** han esdevingut pàrquings, uns futbolins, també tancats, el vell **Giner**, l'**Espana** famós i crapu-loset ell, ara és una botiga de mobles;

el **Samoa**, de Campanar, un bingo. Alguns han tingut més sort. L'**Olympia** fou abans un teatre i ara ho és de nou, tornant als seus orígens. El bell art de Talia s'ha endut dos cines més: el **Princesa** i el **Rialto**, sales d'usos múltiples.

Una garbera de solars immensos, de reutilització costosa, s'escampa per València. Abans es van dir **Junior** —ara s'hi està construint alguna cosa; **Roma**, a Campanar; **Rosaleda**, a l'avinguda de Burjassot; **Savoy**, a Àngel Guimerà; l'**Alameda**, enderrocada de fa poc, cinema de bons records on s'estrenà l'*Último tango* i tingueren lloc jornades llibertàries,contres juvenils i festes diverses.

H'hi ha molts de simplement tancats. Alguns són una pura ruïna, com el **Musical**, al Grau, o el **Veracruz**, a la Creu Coberta. D'altres, fins i tot amb les màquines dins, com belles dorments o morts recents, mai se sap, només semblen esperar el príncep que pugua despertar la vella màgia dels feixos de llum que es belluguen a ritme de bobina. El **Museo**, que tancà fa dos anys i que era un dels més dignes del record agrait del cinèfil; el **Palacio**, que una vegada projectà la viscontiana *Caddutta degli dei* i que acabà fent pornografia barata, l'**Astòria** —ara «per llogar»—, el **Ribalta**, el **Triunfo** o l'**Ibèria**.

Queden encara molts noms: **Boston**, **Olóriz**, **Espanol**, **Los Angeles**, **Lido**, **Vial**, **Sur**, **Price**, **San Miguel**, **Mundial**, **Turia**, **Versalles**, **Capri**, **La Marina Imperial**, **Cultural**, **Malvarrosa**. Noms per a la nostàlgia, noms que activen la memòria ciutadana. Espais d'ús més o menys cultural, col·lectiu, que han anat esvaint-se. El cinema, ferit, en retirada, però encara combatiu, es defensa amb noves maneres i en altres llocs, amb altres noms. □